

3. Заміна частин мови при перекладі

Українська і англійська мови не дуже відмінні у плані набору частин мови, і тому у більшості випадків українське слово певної частини мови перекладається англійським словом тієї ж частини мови, наприклад:

Людина є суспільною твариною.

Man is a social animal.

Гуманітарні науки включають мовознавство, літературознавство, мистецтвознавство, історію та філософію.

The humanities include the study of all languages and literatures, the arts, history, and philosophy.

Однак зовсім не завжди у перекладі українське слово та його англійський перекладний відповідник належать до однієї й тієї ж частини мови, наприклад: письменник-реаліст – a realist writer. У першу чергу це

зумовлено лексико-граматичними і словотвірними особливостями мов, особливостями у сполучуваності слів, а також розбіжностями у традиціях мовлення та стилістичними причинами.

Заміна слова однієї частини мови на слово іншої частини мови - явище при перекладі з української мови на англійську відносно досить нерідке, оскільки, по-перше, ці мови характеризуються дещо відмінними наборами частин мови, по-друге, їхні слова мають дещо різну сполучуваність, по-третє, стилістичні чинники можуть визначати в іншій мові вживання слова іншої частини мови і, по-четверте, мовленнєві традиції обох мов можуть бути різні (тобто, дещо по-різному формується структура речення в українській і англійській мовах).

Розрізняють прості й складні заміни частин мови. При простій заміні у перекладі відбувається зміна частиномовного статусу одного слова, а при складній заміні – двох або більше слів.

Типовою заміною частин мови при перекладі є заміна прикметника-означення на сполучення прийменника of з іменником: добра справа – act of kindness, багаторічна дружба – friendship of a lasting consistency, жорстокий вчинок – act of cruelty, старий друг – friend of old standing, державні справи – affairs of state, юридичний акт – act of the law, ділова людина – man of affairs.

Серед інших замін частин мови можна зазначити такі:

1) заміна іменника на прикметник: швидкість звуку – **acoustic** velocity, швидкість підйому (набору висоти) – **ascensional** rate, climbing speed; збільшення прозорості – **greater** transparency, елемент суперництва в їхній дружбі – **rivalrous** aspect of their friendship, пластина товщиною у 2,5 см – plate an inch **thick**;

2) заміна прикметника на іменник: **гранична** швидкість – **speed limit**;

3) заміна прийменниково-іменникового словосполучення на іменник в атрибутивній функції: зупинка **на ніч** – **overnight** stop;

4) заміна прийменниково-іменникового словосполучення на прикметник: дорога **без обмеження швидкості руху** – **unrestricted** road, стрибок **у висоту (у довжину, із жердиною)** – **high [long, pole]** jump, швидкість **на підводному ході** – **submerged** speed; На західному фронті **без змін** - **All quiet** on the western front.

5) заміна прикметниково-іменникового словосполучення на прикметник: швидкість **грошового обігу** – **monetary** velocity;

6) заміна іменника на герундій:

Вони намагалися вберегти поранених від **тряски**.

They tried to save the wounded from **being jolted**.

7) заміна прикметника на іменникову групу:

На цю тему особливо велика у лемків **співана** спадщина.

On this particular theme, Lemkos have an especially rich legacy **in their songs**.

8) заміна прикметника на прислівник:

Серйозним політичним питанням була державна власність.

Public ownership was a **highly** political issue.

9) заміна прислівника на прикметник:

Подумки він з полегшенням зітхнув.

He heaved a **mental** sigh of relief.

10) заміна неозначеної форми дієслова на іменник:

Це не означає, що ми перестаємо **турбуватися** про соціальну і економічну справедливість.

This does not mean that we put aside our **concern** about social and economic justice.

11) заміна прикметника на інфінітив:

Він має **зайві** гроші.

He has some money **to spare**.

Я не маю сьогодні **вільного** часу.

I have no time **to spare** today.

12) заміна іменника на інфінітив:

Метою є **створення** міжнародної організації демократів, які будуть періодично зустрічатися для обміну думками та поширення співробітництва між демократичними силами у всьому світі.

The goal is **to create** an international network of democrats who will meet periodically to exchange ideas and expand collaboration among democratic forces around the world.

13) заміна іменника на дієприкметник I:

Існує кілька показників **зростання** державної сфери у країнах Заходу.

There are several indicators of the **increasing** scope of government in Western states.

14) заміна іменника на ад'єктивований дієприкметник:

Міністр висловив припущення, що валовий збір соняшника за прогнозами досягне 2,5 млн. тонн, що на 300 тис. тонн більше, ніж у ми-

The minister forecast that the total sunflower harvest is expected to reach 2.5 million tons, or 300,000 tons more than last year. The **increased**

нулому році. **Збільшення** обсягів урожаю в основному зумовлено підвищенням врожайності та **збільшенням** площ під культуру.

Прикладом складних заміन є заміна дієслівного словосполучення на іменникове словосполучення:

Їх команда програла тому, що ми **грали краще**.

Я **страшенно поспішаю**.

Адміністративно аж до 1939р. Лемківщина **належала** до Перемиського єпископату, що означало неподільність Львівської митрополії.

Наведемо ще кілька прикладів складних замін:

Збільшення втручання держави в суспільне і економічне життя може покращити **виконання запитів населення**.

Через нестачу зерна у світі в 1995-96 рр. ціни на зернові були **рекордно високими**.

Це нове відкриття **розширює коло знань людини**.

Досить поширеною складною заміною частин мови є заміна дієслово-присудка з обставиною, вираженою прислівником, на складний іменний присудок з іменником на -er (які легко утворюються в англійській мові майже від будь-якого дієслова):

Він **встає рано**.

Я **погано сплю**.

Мій годинник **йде точно**.

Мавпи **вправно лазять по деревах**.

Іноді заміна частини мови відбувається одночасно з перестановкою компонентів словосполучення: сектантство у політиці - sectarian politics, ефективність управління - administrative efficiency:

Бідолаха старий Семко дуже

volumes are mainly due to better yields and **increased** acreage being seeded.

Their team went down before our **superior playing**.

I'm in a **deuced hurry**.

Until 1939, Lemkivshchyna was **under the administration** of the Eparchy of Peremyshl, thus demonstrating the unity of the Lviv Metropolitan.

A more interventionist government is better able to respond to **popular demands**.

Because of the world cereal shortage in 1995-96, cereal prices were **at record highs**.

This new discovery is **a gain to human knowledge**.

He is **an early riser**.

I am **a bad sleeper**.

My clock is **a good goer**.

Monkeys are **adroit climbers**.

Poor old Semko was very fond

полюбляв експериментальну хірургію, і він зробив прориви у кількох напрямках.

of experimental surgery, and he broke ground in several directions.

Насамкінець наведемо ще кілька різних видів замін частин мови у перекладі: сніговий покрив завтовшки у п'ять сантиметрів – a two-inch fall of snow; підійти не поспішаючи – to come along at an amble; мандрувати не поспішаючи – to undertake a leisurely journey; не відстаючи від життя – abreast of the times; виглядати дивним – to look a regular oddity; практично володіти мовою – to have a working knowledge of a language; наскільки мені відомо – to the best of my knowledge; безперервно – without cease; працювати не покладаючи рук – to work without cease; дружба-покровительство – tutelary friendship

Завдання 43. Перекладіть речення, застосовуючи заміну частин мови:

1. Важливість дослідження суспільних класів при аналізі поведінки виборців зумовлена переважно невираженістю інших соціальних чинників. 2. Він непогано грає. 3. Падіння життєвого рівня підірвало довіру до уряду. 4. Більша відкритість влади могла б зробити дебати змістовнішими. 5. Багатомісячним спекуляціям покладено край. 6. Він дуже поспішав. 7. До 10 вересня Укресімбанк має підписати кредитну угоду із Експортно-імпортним банком Японії вартістю 14,8 млн. єн. 8. Чи розглядається така можливість? 9. Багато американців українського походження допомагають батьківщині своїх предків і фінансово, і особистою участю. 10. А президент буде бранцем економічних та суспільних сил, які він не може контролювати. 11. Та все ж таки структура суспільства змінюється на краще. 12. Тому зростає значення політичного тиску усередині країни. 13. Шанс мирного, некривавого розвитку людства тільки розкриє неосяжні творчі можливості людини. 14. Боротьба з тероризмом вимагає міжнародного співробітництва. 15. Але 7 вересня вони зібралися разом із представниками двох десятків інших держав, делегаціями Євросоюзу і міжнародних організацій, щоб остаточно заявити про свої наміри. 16. Проте новий виборчий закон був прийнятий тільки пізніше тому, і більшість партій просто не мала часу для ретельної підготовки до гри за новими правилами. 17. Інколи немилосердна доля все переплутає, приходять розчарування і біль, модне зараз розлучення. 18. Але збільшен-